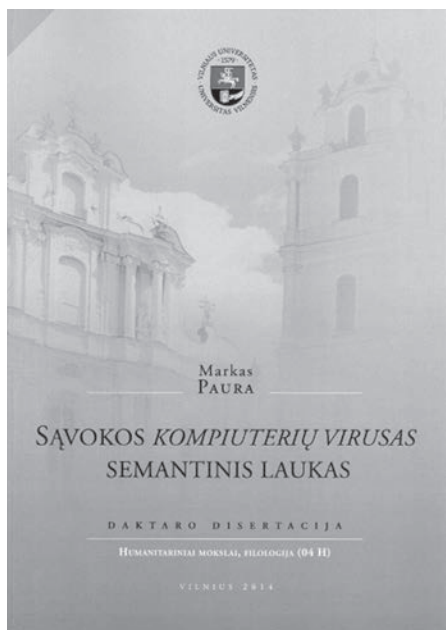

Markas Paura
SĄVOKOS
KOMPIUTERIŲ VIRUSAS
SEMANTINIS LAUKAS.
DAKTARO DISERTACIJA
Vilnius: Vilniaus universitetas,
2014, 246 p.

ROBERTAS STUNŽINAS

Lietuvių kalbos institutas

2014 m. gruodžio 12 d. Vilniaus universitete Markas Paura apgynė daktaro disertaciją *Sąvokos kompiuterių virusas semantinis laukas* (mokslinė konsultantė prof. dr. Nijolė Maskaliūnienė).

Disertacijoje M. Paura siekia sudaryti lietuviškąją termino *kompiuterių virusas* mikrosistemą ir tiria 177 *kompiuterių viruso* lauko terminus. Disertaciją sudaro įvadas, trys dėstomosios dalys, išvados ir rekomendacijos, išteklių (26 pozicijos) ir literatūros (95 pozicijos) sąrašai, 22 priedai, 8 dendogramos. Prieduose (per 260 lentelių) pateikiami su pagrindinėse darbo dalyse nagrinėjamais terminais susiję trečios pakopos terminai ir jų atitikmenys įvairiomis kalbomis.

Įvade nurodoma, kad šis darbas yra naujas ir aktualus. Autorius, išanalizavęs antivirusinių programų kūrėjos „Symantec Corporation“ internetinį kompiuterių grėsmių sąvadą „Threat Explorer“, pastebėjo, kad daug angliškų kompiuterių virusų rūšių pavadinimų neturi lietuviškų atitikmenų. Be to, nustatė, kad „lietuviškuose spausdintiniuose ir internetiniuose

leidiniuose kompiuterių viruso sąvoka yra nepakankamai diferencijuota, o ją perteikiantys terminai dažnai tapatinami su kitomis kompiuterių sąvokomis sričiai priskiriamomis sąvokomis ir jas žyminčiais terminais <...>“ (p. 6). Darbas yra aktualus, nes iki šiol lietuviškoji kompiuterių virusologijos terminija tirta fragmentiškai ir daugiausia dėmesio skirta terminų formos taisyklingumui, o ne jų žymimų sąvokų turinio nusakymo tikslumui.

Pirmoje dėstomojoje dalyje pateikiama pagrindinių terminologijos sąvokų, vartojamų tiriamojo objekto analizei, samprata. Antroje dalyje aprašoma sąvoka *kompiuterių virusas*, jos požymiai ir santykis su kitomis kompiuterių virusologijoje vartojamomis sąvokomis, pvz.: *kirminas*, *Trojos arklys*, *makrovirusas*. Trečioje dalyje nagrinėjamos su sąvoka *virusas* susijusios terminų mikrosistemos anglų, prancūzų ir lietuvių kalbose ir jos aprašomos. Pagal poreikį tikslinamos esamos arba siūlomos naujos lietuviškų terminų apibrėžtys. Terminas *kompiuterių virusas* hiponimai skirstomi pagal žymimas sąvokas ir pirmiausia aptariami giminės, vėliau – rūšinės sąvokas žymintys terminai. 22 disertacijos prieduose pateikiami su dėstomojoje dalyje nagrinėjamais terminais susiję lietuviški ir kitų kalbų terminai, jų sinonimai ir variantai. 8 dendrogramose parodoma, kaip būtų galima perteikti atskiras termino *kompiuterių virusas* mikrosistemos dalis pagal tam tikrus skiriamuosius požymius.

Išvadose M. Paura teigia, kad nustatyti semantiniai paradigminiai santykiai padeda sudaryti termino *virusas* klasifikacinę schemą, kurioje aiškiai matyti kompiuterių virusologijos dalykinės srities terminų santykiai. Be to, disertacijoje taikytas naujas terminologinių duomenų apie sąvokas analizės metodas (*aukštynkryptė* analizė) atskleidė galimybę tirti sąvokų sistemas. Taip pat autorius nustatė, kad dauguma šios srities terminų atsirado vidinio skolinimosi būdu iš tokių sričių kaip medicina, biologija, teisė, karyba, psichologija ir pan. Be to, teigia, kad *viruso* semantinio lauko terminai smarkiai varijuoja, yra daug sinonimų. Rekomendacijose autorius siūlo atsižvelgti į tai, kad pagrindinė mikrosistemos sąvoka *virusas* yra nelietuviškos kilmės, todėl reikėtų naudoti ne vien savos kalbos ištekliaus šios srities terminams kurti. Atkreipia dėmesį, kad nereikėtų nuošaly palikti sąvokų turinio dalykų, siūlo tikslinti esamas sąvokų sistemas ir rekomenduoja lietuviškąją kompiuterijos terminiją skirstyti smulkiau.

M. Pauros disertacija *Squokos* kompiuterių virusas *semantinis laukas* yra gerai apgalvotas ir kruopščiai parengtas aktualus mokslinis darbas. Tai svarus įnašas į lietuvių terminologiją, įdomus ir naudingas veikalas kompiuterijos specialistams, vertėjams ir visuomenei.

Gauta 2015-09-02

Robertas Stunžinas
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
E. paštas: robertasst@lki.lt